L' ADRÉS DE BRILLANTS

ULIA y Ricardo forman un matrimoni admirable. En los circuls de la societat més distingida, son la enveja, en lloch de ser l' exemple de las sevas coneixensas. Quan se parla de casaments felissos se 'ls cita sempre, si be son pochs los que 'ls imitan.

Los esmentats marit y muller, están enamoradissims l' un del altre y no obstant y fer ja alguns anys que viuhen sagramentalment units, sembla que encara 's troban baix la deliciosa influencia de la lluna de mel.

Ell es fabricant; ella filla d' una familia acaudalada. Ricardo no te altra aspiració que complaure tots los desitjos de Julia y Julia no pensa en res mes que en agradar á en Ricardo.

Per cualsevol motiu, per la més petita causa, lo marit regala á sa muller: are un anell, perque cumpleix anys; are un brasselet, perque 'ls celebra ell, are una agulla de pit, perque es Pascua, unas arrecadas, perque es Nadal: en fi no hi ha festa ni aniversari que pera Julia no vagi acompanyat d' algun present, que no sia una delicada mostra del gust artistich dels artifices barcelonins. Ben be podria Julia compondre un calendari ab las joyas aplegadas en lo seu *budoir*, testimoni amorós del més enamorat dels marits, que no deixa passar fetxa ni ocasió que no ho sia pera obsequiar agradosament á la més estimada de las mullers.

Per sa part Julia, correspon aixis mateix ab senzillas galanterias á las valiosas de Ricardo, que guarda un sens fi de bastons artistichs, boquillas capritxosas, petacas de tots tamanys, carteras perfumadas, armillers de formas elegants, que algun sembla d' or y es fet de sos propis cabells trenats, gemelos estranys y altras y altras cosas que revelan ben clarament l' afany ab que vol manifestar al seu espós que no hi ha per la seva relligió terrena mes Deu que ell, en qui te fundadas totas sas ilusions y totas sas alegrias.

Pero, com no hi ha primavera sense turbonada, en lo cel esplendent y seré de Julia y Ricardo, s' hi presentá també un dia lo primer núvol de la tempestat, condensació repentina de sospitas y desconfiansas que invadiren traidorament lo cervell de la esposa quan mes condormida estava sossegadament en aquella pau ditxosa y en aquell amor celestial que may havia amargat cap gota de fel.

Precisament quan Julia compromesa pera contribuir ab una cantitat bastant crescuda á una obra benéfica, se preparava á demanarla al seu marit, aquest, ignorant, pera assegurarse del desitj de la seva muller, li pintá ab la major senzillés, la crisis perque atravessava la fabricació, lo mal estat dels negocis y la necessitat que tindria de tancar lo seu establiment fabril si aquella situació persistia no venint un remey á deturar semblant estat de cosas, encarrilantlas novament y de manera que poguessen los industrials referse dels perjudicis tinguts.

Pareixia aqueixa esposició franca y lleal, la resposta feta al prech que havia estat á punt de sortir dels llavis de Julia

Aquesta escoltá ab lo major interés y ansietat las paraulas de Ricardo, pensant que precisament lo seu compromis estava basat en socorrer als infelissos victimas d' aquella crisis; pero aixis mateix pensá també lo millor medi de cumplir sa paraula, sense que 'l seu espós n' hagués esment ni posar á proba la seva generositat en ocasió que potser no hauria pogut demostrar com ella desitjava.

Per si fos, en lloch de demanar, se desprengué de lo millor que en aquells moments necesitava 'l seu marit, prodigantli frasses de tendre conformació, procurant alentar son defalliment ab esperansas afalagadoras de millors dias, compartint no obstant racionalment la pena per ell manifestada, procurant no ferla ridícula ni extemporaneas las confiansas en lo pervenir que li augurava.

Un cop sola Julia, corregué al seu tocador, obri 'l moble ahont guardava sas millors joyas y separá d' ella un hermós adrés de brillants que llensavan raigs de llum al ser ferits los ben travallats can-

tells per la claror del sol que 'ls banyava en aquell moment, raigs que simulavan ignocents llamps de tots colors.

Era una joya preciosa, present de reyna, que formava part dels regalos de boda y que sols havia lluhit entre sos cabells raras vegadas. Ella sola hauria fet la fortuna d' una familia obrera.

Julia, sabia que alguna amiga seva, se presentava en las reunions de confiansa, ab joyas adornadas ab brillants americans que tenen totas las apariencias dels verdaders y que fins los més entesos en aquesta mena de riquesas, se veuhen apurats pera distingirlos, ab lo cual tenen la ventatja algunas senyoras de poder exhibirse ab gran número de brillants sense que tingan de preocuparse per lo trastorn que 'ls hi causaria si, essent bons, algun ne perdian.

Ab aquesta idea Julia agafá l' adrés, y pera no esser descuberta per alguna indiscreció que pogués cometre 'l cotxero, sortí á peu y 's dirigí á casa un argenter. Li presentá la joya y mentres aquell la examinava, li digué ella.

—Voldria que 'm fes l' obsequi de cambiar los brillants d' aquesta joya ab altres d' americans ab tot l' art y destresa que estigan al alcans de vosté pera que no 's conegui que son falsos, y al mateix temps s' encarregui de la venda dels bons ab lo millor profit possible.

L' artifice, al sentir la proposició de Julia, sonrigué mitj irónicament, dissimulantho quant li fou possible pera no ferir la susceptibilitat de Julia.

—No potser, senyora, lo que V. 'm demana.

—¿Qué no potser, diu?

—De cap manera.

—Se veu donchs, incapás de fer la transformació?

—Incapás, no; inpossibilitat si.

—No ho entench.

—Ho compendrá desseguida dihentli que aquets brillants son falsos.

—¡Falsos! ¿cóm pot ser? Tinch la seguritat... li juro que son bons.

—Ho eran avans de cambiarlos per ordre del seu marit, que 's veu que avans de V. ja va tenir aqueixa idea.

Julia quedá tan sorpresa que de sangrarla no li haurian tret una gota de sanch.

Sens esma pera dir res mes, se despedí com pogué del argenter, y sortí desolada de la botiga.

Es imposible fer que la ploma estampi en lo paper lo que en aquell moment sentia y pensava Julia. Estava desesperada.

Arrivá á casa seva, entrá á sas habitacions, donant ordre als criats que ningú anés á destorbarla, y llensant de revés lo sombrero y la manteleta, caygué sobre una marquesina que grunyí ab lo soptat sotrach que li produhí 'l cos de la desditxada esposa al desplomarshi.

Ja no podia mes. D' esser allavors encare en lo carrer hauria caygut á terra, Sos sanglots li nuavan lo coll y li privavan de respirar; las llágrimas, no li eixian dels ulls que se li embotornavan, mirant esparverats com si tingués un ram de bojeria. Ni pensava, ni tenia forsas pera alsarse y buscar un socors que contribuhis á calmarli aquella conmoció violenta per lo inesperada que la afligia.

Prop d' una hora permanesqué en aquesta situació, vivint sense donarsen compte: com si estés fora del mon.

Poch á poch son cos se reaccioná, las ideas se feren en son cervell paralisat y las llágrimas inundaren sos ulls hermosos. Lo pensament y la vida tornavan, si be la ferida oberta en son cor, rajava encara fel y sanch. ¿Com s' estroncaria?

— ¡Quin misteri! deya pera si mateixa. ¡Quin mar de confusions! ¡Tan ditxosa que era fá un moment y de cop totas mas ilusions han caygut per terra, com qualsevol altra miserable obra humana! La sospita m' ha ferit com serp verinosa que es, y ja no hi haurá en mon cor expansions francas y expontáneas, ni tindré creencias, ni esperansas, ni alegrías; si vull semblar venturosa hauré de fingir sentiments que 'm repugnarán, al mirar darrera 'ls ulls de mon marit, lo fantasma aterrador de la deslleaitat que voldrá disfressar ab miradas d' encisament. ¡Pobre de mi! ¿Qué he fet pera que Deu 'm tracti d' aquest modo tan cruel? ¿Será potsér aqueix cúmul de desditxas lo cástich que 'l cel m' envia per l' obra que anava á dur á cap de desferme tan lleugerament sense consultarho ab lo meu espós d' uns brillants que ell m' havia regalat? ¡Oh, no! aqueixa presumpció no es lógica, perque avans de concebir jo aqueix pensament la transformació ja estava feta. Pero ab quin motiu! ¿altra dona potser?... ¡Ah! si fos aixís... ¡Pobres de tots!...

No tenia, Julia més remey que fingir serenitat, y caricias, y sonriure enamorada al seu marit, mentres l' espiava, y volía sorpéndreli alguna frase sospitosa ó alguna impremeditació que 'l vengués, revelántli la certesa de la conducta reprobable que li suposava.

Pero tot inútil; s' afanyava en va: en Ricardo era 'l de sempre:

amorós, atent, tot d' ella! sas costums no havian pas variat: eran las mateixas de desde que vivían junts.

Julia sempre més confosa, era la que algunas vegadas, moguda per lo rezel, s' havia mostrat aspre y desatenta, en lo que no s' enfundava 'l seu marit per créureho efecte de malhumor, puig fora un egoísme ridícul ó un despotisme extremat voler que tots los que 'ns rodejan s' adoptessen á nostre, á voltas, capritxós temperament y disposició d' ánimo.

Determiná ella demanar á Ricardo la cantitat que necessitava y fou complaguda al moment, pero com tot li semblavan sombras y fantasmas, en las mateixas y naturals complascencias del seu marit hi veya un afany desmesurat pera que aixis ella no tingués motius de duptar del seu amor y de sa galantería de sempre.

Aquesta situació, no podia pas ésser eterna. Julia 's migrava y volia precipitar una esplicació clara y terminant, avans que vingués una explossió terrible á destruhir per complert la pau que ella ja creya no poder gosar may més.

Y 'l desenllás vingué quan menos ho esperava.

Ricardo rebé invitació pera assistir al ball ab que una familia, á la que no podia desairar, celebrava la boda d' una filla seva.

Comunicá la nova á Julia que no tingué més remey que fer los preparatius pera presentarse ab tot lluhiment á la festa.

Lo dia senyalat aprop de la hora de concórrer al ball, Ricardo vestit de tota etiqueta, entrá en lo tocador de la seva esposa que acabava de vestirse. Veyent que no 's posava l' adrés de brillants que tant realsavan la seva natural hermosura, y que entre mitj de sos rissats cabells lluhian com gotas de rosada entre las flors, li feu present aquell desitj seu de que 's presentés á la festa ab sas joyas més valiosas.

—¿Vols que me 'l posi?

—Y donchs? Precisament aqueixa familia sab que 'l posseheixes y creuría una ofensa lo que 'n prescindisses.

—Creus que puch durlo?

—Quin dubte hi ha?

Julia no se 'n sabia avenir. ¿Si Ricardo no ignoraba que 'ls brillants eran falsos, perque volia esposarla á un ridícul, á la murmuració que 's despertaria si 's descubría l' engany?

L' ira invadia l' esperit de la esposa que 's considerava més ultratjada que may ab aquella pretensió. Obrí tremolosa lo moble

ahont estava disposat, lo tragué ab l' estotx, destapá aquest y una repulsió invencible li feu deixar sobre una tauleta sense tocarlo.

Y per cert, era tentadora la joya. Ab la llum del gas que espargía lo capritxós aparell que penjava del sostre, los brillants lluhian tan vivament que qualsevol altre dona s' hauria deixat seduhir per tanta magnificencia. Pero ¡també brillavan aixís mateix aquell dia que foren causa del desengany qne li omplí 'l cor d' amargura!

Julia no 's pogué contenir més; decidida á tot, s' adressá enterca per la energía y 'l coratge y buscant frase més suau pera atenuar sa rebelió:

—Dispénsam, Ricardo, digué, pero dech dirho: aquest adrés, en lloch de enaltirme 'm deshonraría!

Ricardo, sorprés, mirá fit á fit á Julia, pero no irat y amenassador, sino anguniós y preocupat. Mes de prompte 's refé, apretá suaument entre sas mans las de la seva esposa y sortí corrents de la habitació dihentli:

—Espera!

Als pochs moments torná y deixá sobre la taula, al costat del estotx que contenía l' adrés, una capseta que 's disposá á obrir.

Julia 'l mirava ab la excitació de la curiositat més viva que 's desperta quan se preveu una sorpresa inesperada.

—Mira, digué Ricardo, signantli uns brillants que lluhiren també al ésser destapada la capseta. Aquets son los falsos. Perdónam si un compromís en mas tranzaccions mercantils me induhí á ferte una traydoría. Creguí que no n' haurías esment y no vaig voler sobressaltarte ab la revelació d' una necessitat que avuy está salvada. Vaig considerar preferible valerme d' aquets brillants, á solicitar un favor, que s' hauria considerat potser com un desastre en nostra fortuna. Has descubert lo meu *crim* y té 'n demano mil perdons, esposa meva, mil perdons, perque ara comprench la causa de la aspresa ab que 'm rebias alguna vegada, y endevino lo molt desfavorablement que haurás jutjat la meva conducta y la aflicció del teu esperit al pérdres en un mar de sospitas y desconfiansas que no 'm perdonaré may haverte ocasionat.

A mida que Ricardo parlava, un benestar dols y suau asserenava l' esperit de Julia. Son front se desarrugá, en sos ulls tornaren las miradas tendres y apassionadas y sos llabis s' obriren pera concedir lo perdó que se li demanava.

¡Es tan bonich tornar á la fé perduda!

¡Y llú tan espléndidamect lo sol després d' una tempestat!

Ricardo colocá l' adrés de brillants sobre 'l front de Julia, que li manifestá son agrahiment ab lo més dols dels besos d' enamorada, y sortiren gojosos y alegres, com si anessin á assistir á sas propias bodas, contant ella al seu marit mentres lo cotxe 'ls conduhía á la casa hont se celebrava la festa, la causa orígen d' haver descubert la transformació feta en los brillants del adrés, convenint en que may més s' ocultarian sos propósits, compartint las penas de la mateixa manera que las alegrías.

SIMON ALSINA Y CLOS.

LA MUSA DEL COMERS

LLENGUATJE VALENCIÁ

Vora la mar de nostra terra, un dia
Del tendre Abril, y quan lo sol ixía,
Tenyint les ones de color daurat,
Vaig vore enjoyellada una donzella
Que del fons de la mar, com Venus bella,
Sortía respirantne majestat.

Rodejada de ninfes y sirenes,
Soltes les llargues y brillantes trenes,
Nusos los brasos, com lo nacre fins;
Escumejant cristal y coralines,
Semblava sa belltat á les divines
Muses que poblen encantats jardins.

Duya un mantell nacrat, com la bromera
De ies ones que bressen la ribera,
De ses formes marcant lo bell contorn;
Y en sos llabis guaytava una rialla

Com la que fa la lluna quan devalla
Per les montaynes al finir lo jorn.

Al formarse les ones joganeres,
Sos peus besaven ab son blanch mantell,
Ab la maror á dins la mar entraven,
Y altra volta amoroses s' en tornaven
Cubrint de perles son flotant cabell.

A son esguart, la terra s' estremia,
Bategant de plaer; la mar bullia,
Y lo cel s' eixamplava riallós:
Aixi, estremintse tot, tot s' eixamplava,
En aquell primer jorn, quan Deu posava
Llantia de llum, lo sol esplendorós.

Més que lo sol lluhia, quan hermosa,
Omplint la plaja ab sa claror, graciosa,
Entonava son cantich inmortal,
Y com si fos son cant cántich de merles,
Ses notes se semblaven á les perles
Que cauen en pegines de cristal.

A son accent sortien mar en fora
Los peixos boquejant; prop de la vora,
Les perles s' aixecaven del seu llit,
Y formant arracades y corones,
Mar en dins les portaven altres ones,
Y encubertaven de corals son pit.

«Yo soch la Musa del Comers;—me dia:—
Yo vaig per tots los mars y obrich la via
A la Ciencia, que porta lo Progrés;
Yo agermane les rasses y los pobles,
Yo escampe la llabor dels fets mes nobles,
Y tot alena al recibir mon bes.

Sens fusils, ni canons, ni udols de guerra,
A mon ceptre subjecta tinch la terra,
Que s' adormix de amor ensomiant,
Y entre els meus brassos, com si fos m' aymada
Passa los jorns, més á mon coll lligada
Que la edra al arbre que la té al voltant,

Y m' oferix, donantme vasallaje,
Quant ella té, en penyora de noviaje:
Sos fruits més dolsos, ses flairoses flors;
Los pins y el romaní de ses montanynes,
L' argent y l' or que crien ses entranyes,
Y totes ses garlandes y tresors.

Yo de la Arabia tinch les resinoses
Gomes y essencies de les fines roses;
De l' América yo tinch sucre y anyil;
De Ceilán la canella; de la Xina
Poliments y colors: la seda fina
Y la llana mes blanca qu' el gesmil.

En Tiro tinch la púrpura prehada;
Los diamants en Golconda: la estimada
Mémfis me dona sos tresors volguts,
De paissos estranys tinch llevors noves;
Aucells que no s' han vist, colors y robes,
Pells y metalls y fruyts desconeguts.

Yo endolce les costums: tribus salvages
He fet civilisar, y en mos viages
He conquistat mes terres que cap rey;
Per armes, he portat la benhauransa;
Per raig y llamps, la llum de la esperansa;
La pau del mon per sobirana lley.

Per mí crehua la mar la navixella,
S' obri 'l Istme de Suez, vía novella
Per ahont passe, tallant l' antich camí;
Y en mos viatjes duch per companyeres

A la Industria, que aixampla ses fronteres,
Y á la Ciencia que vá devant de mí.

Per mí Vasco de Gama son curs fea
En sa lleugera nau: altra mon crea
Lo ginovés Colón, la mar voltant,
Per mí sabis moderns, del mon llumbreres,
Van per deserts y mars obrin carreres
Desde l' Orient al Occident distant.

A mon poder s' aixeca una Marsella;
Entre góndoles naix Venecia bella,
Y Barcelona creix entre navills:
Flandes s' esten creant pobles y llonges,
Valencia cultivant flors y taronges,
y fent Lisboa mariners sos fills.

Per mi s' obren canals, camins y escoles,
Y s' aixecan palaus y per mi asoles
Se fan cables marins y exposicions
Hont van los pobles á portar s' ofrena,
Com les abelles van á la colmena,
Faeneres portan ensucrats dons.

Per mi vore 'ls vergers hon viu 'l jacinto,
S' estúdia obrir el Itsme de Corinto;
Se proyecta tallar el Panamá;
per mi l' enginy del home enjamay para,
Y els arenals que avuy forman el Sahara,
Tal volta en horts florits torne demá.

Per mí, tot se conmou, tot acamina;
Desde la nau que vora Orient declina,
Fins al carril que vá cap á Occident;
Desde 'l palau del rey á la cabanya,
Desde 'l fons de la mar á la montanya,
Desde lo cim mes alt al firmament.»

. . . . . .

Quan lo sol per les costes se ponia,
La Musa ab son cantar se despedía
del jorn alegre del flayrós Abril;
A dins la mar, sonrientse, s' amagava
Y gentil, baix de l' ona clarejava,
Com Verge closa en sacre camaril.

† VICTOR IRANZO Y SIMÓN

LA NINA

A LA HERMOSA NENA MERCÉ PITXOT Y GIRONÉS.

Jo tenia una nineta
mes rosseta que un fil d' or;
pobre nina petiteta,
qui 't tingués en la faldeta
per besarte ab viu amor.

Tos ullets eran de mora,
lo teu front de blanch marfil,
en ta cara encisadora
hi corría bullidora
tota la sava d' Abril.

Ara 't cerco nit y dia
y no 't trovo al meu costat;
que t' he fet, videta mia,
per volé' altra companyia
que la que tant t' ha estimat.

Digas á aquella noyeta
que d' ella ja 'n tens be prou,
que anyoras la Merceneta
y vina ab mi, ma nineta,
que 't compraré un vestit nou.

A passejar cada festa
anirem al dematí
¡y si 'n tindrás de requesta
quan te vegin tant honesta
y ab un vestit de satí!

En tos peus unas botinas
mes lluhentas que no 'l sol;
al veuret las altras ninas,
¡quantas envejas, renyinas,
mala cara y desconsol!

¡Ála allá! las envejosas
que ab tu 's voldrán comparar.
«quan no sigueu orgullosas,
y com ella tant hermosas,
allavors, feuse estimar.»

¡Mes ay! que dich, ni tinch nina,
ni tinch vestit, ni tinch res.
Sa cara de clavellina
y sa boca coralina
ja no besaré may mes.

Puig me recordo que un día
una nena del vehinat,
molt pobre, que la volia,
ho va di' á la mare mía
y ella 'm digué: fes, María,
una obra de caritat.

JAUME NOVELLAS DE MOLINS.

¡POBRE MARE!

--Vina mon amor;
fillet del méu cor!...—
¡La mare 'm cridava!
—Te donaré un bés...
un altre no més!...—
¡Y jo m' espantava!
Ella estava al llit,
palpitant son pit...
¡La pobre 'm mirava!
Rostre descarnat,
mirá horrorisat...
Y jo m' espantava!
-- Vina fillet méu!...
Si me 'n vaig!... Adeu!...—
¡Y ella jemegava!...
M' hi vaig acostar...
la vareig besar...
¡Ja no respirava!...

M. MORELL.

Janer 1890

ALS IRLANDESOS

Vosaltres que lluyteu ab ferm coratge
esbossinant lo jou del esclavatje
propi tant sols dels pobles, sens fé ni dignitat,
rebeu de la estimada Patria mia
lo fraternal abrás que vos envía
en premi á la fermesa, que may vos ha mancat.

Lluyteu sense descans, la vostra terra
no te de ser esclava de Inglaterra,
un altre es lo pervindrer, de qui 'l passat fou seu,
las llibertats un jorn vilment furtadas,
desitjém que vos sian retornadas
¡si un jorn ja foren vostras, just es que las tingueu!

Avant germans, Irlanda y Catalunya
no més perque així ho vol qui 'l mando empunya
son pobles que sufreixen, la petja dels tirans,
mes ja vindrá 'l gran jorn de la victoria
y encar que tant llunyants, units en gloria,
podrém honrats y lliures estrenyer vostras mans.

MODEST DURÁN Y FOLGUERA.

QUADROS AL VIU

UNA NOYA COM CAL

A alguns anys, no molts, que en la estació del ferro-carril de Londres á Edimburg se feya la senyal de que anava á marxar lo tren, quan una senyoreta jove obrí la portella d' un vagó de primera y se ficá dins.

En dit vagó no hi habia més que un senyor de mitxana edat vestit de negre, ab tota la severitat clerical. Això y 'l no portar res de pel á la cara, sinó anar completament afeytat, doná á compendrer que era tal volta un ministre de una de las religions que 's professan en lo Regne Unit.

La senyoreta se sentá á la part oposada del viatger, sens dir res conforme á l' etiqueta inglesa, en la qual, no essent un conegut, no 's saluda ni 's parla. Aixís es que 'l tren arrencá y los dos viatgers continuaren son silenci mirant la nena lo paissatge nuvolós y la pluja menuda que queya. Lo ministre, trayent son breviari, comensá á resar en veu baixa, sens incomodarse l' un al altre. Aixis haurian seguit fins á Edimburg si en la estació primera no s' hagués obert la portella y no hagués entrat en lo vagó un jove, colocantse al altre extrem d' ahont seya la senyoreta.

Lo tren seguí son camí, lo sacerdot son reso, la nena contemplant lo pais y lo jove contemplantla.

Y era digne de mirarla, puig era hermosa com un sol.

Figúrinse un veritable tipo inglés. Blanca com la neu ab una rosa á cada galta, lleugerament pigada en son front y en son nas, pero que casi be no 's coneixia, cabell ros daurat, ulls de cel, faccions de verge hermosa, figura esbelta, vestida ab trajo negre, sombrero rodó de palla negre del que penjava un vel de glassa blava.

Sabut es que las inglesas solteras van solas per tot arreu y lo que fora estrany en una senyoreta espanyola cau molt be á una d' inglesa, puig en son pais los costums y las lleys las guardan de tot ultratge.

Una volta deixá de mirar per la vidriera y girá la cara topá ab los ulls del jove que se la mirava ab afany. La nena se torná mes roja y altre volta mirá lo paissatge, mentres lo jove pareixia embadalit contemplant tanta hermosura y lo sacerdot llegia son breviari. De prompte se sentí l' esclafit d' un bés y un crit de la senyoreta que, fent un xisclet, exclamá:—Jove indigne, mal educat,—y girantse al sacerdot que estava devant d' ella y que sorprés havia tancat son breviari, digué ab veu altá y enutjada:

—Vos, senyor, sou testimoni de que jo no he dit res á n' aqueix home, que no l' he provocat ab cap mirada ni paraula y que ell acaba de insultarme dantme un bes.

—Es cert, respongué lo sacerdot, y, dirigintse al jove, li digué: me permetereu que vos diga que lo que vos acabeu de fer no es de personas educadas. La senyoreta te molt motiu d' estar irritada contra vos.

—Senyoreta, digué 'l jove conmogut: he faltat á totas las conveniencias socials; vos he insultat sens mereixeho, pero vos he vist tan hermosa, que no sé lo que per mi ha passat. He perdut lo seny y vos he donat un bes; vos demano perdó.

La noya 's girá sens contestarli y lo tren prosseguí sa via. La senyoreta estava com una magrana y lo jove groch y commogut.

Lo tren se detingué en una estació del tránzit.

La senyoreta obrí la portella y cridá al conductor del tren.

—Hi ha algun empleat de policía? pregunta.

—Si, contesta lo conductor.

—Feu lo favor de cridarlo digué y trayent un targeter, prengué una targeta y escrigué pocas paraulas ab llapis.

L' empleat de policía comparegué.

—M' anomeno Caterina Howard, digué la senyoreta entregant la

targeta, y aqueix home acaba d' insultarme donantme un bés á lo que no l' he provocat ni poch ni molt. Y afegí, senyalant al senyor d' edat que estava en lo vagó:—Lo senyor es testimoni de lo que ha vist y ell ho dirá.

—Jo M. V., sacerdot católich, puch justificar l' agravi fet á miss Howard.

—M' anomeno B... digué lo jove; confesso ma falta y estich disposat á repararla ab lo que la senyoreta demani.

—Los tribunals dirán, contestá miss Howard.

—Sir B., digué l' agent de policía, tindreu de baixar del tren y seguirme.

Lo jove baixá y lo tren continuá sa marxa.

La senyoreta se 'n torná á son lloch mirant desde la vidriera lo paissatge sens obrir la boca.

Al arribar á Edimburg saludá ab lo cap al sacerdot son company de viatge y se perdé entre las boiras de la capital d' Escocia.

* * *

Miss Howart pertanyia á una de las bonas familias d' Inglaterra, y duya 'l nom y apellido de una reyna, la malaventurada Catarina Howard quarta esposa d' Enrich VIII, de la qual en Dumas pare escrigué un drama que no te mes de veritat que 'l nom de la desgraciada reyna cosina d' Ana de Bolena, y, com ella, morta en lo suplici.

Moltas son las brancas de la familia dels Howards en Inglaterra y á una d' ellas pertanyia la hermosa nena que 'ns ocupa.

Miss Howard, despres de acabat lo que la portava á Escocia, retorná á Londres ab sa familia, quan un dia rebé un bitllet reconeixent en lo sobre la lletra de una dama amiga de la seva familia anomenada M... Obrí la carta y estava escrita en eixos termes:

«Estimada Katte: Com mon marit junt ab mos fills Edgard y »Wiliams han sortit á cassa, tinch de dinar sola y m' atreveixo á de»manarvos que vingueu á ferme companyia, per lo qual vos prego »demaneu á vostres pares que vos permetin venir.

«Vos espero avans de las sis de la tarde.

So sempre la vostre antiga amiga.—CLARA».

Miss Howard mostrá la carta á sos pares y avans de las quatre de la tarde un cotxe portava á l' hermosa senyoreta á casa lady M...

La noble dama la rebé en sos brassos y 's posá á plorar com de costum perque miss Howard habia sigut amiga de Mary M... filla de lady M... morta dos anys feya, portant encara la pobre mare lo dol de sa filla més en lo cor que en la roba.

—Gracias, estimada Katte, digué lady M... besantla en lo front.

Habeu acudit á la cita d' una pobre vella que plora al veureus, puig li recordeu á una filla que perdé bona y hermosa com vos y voldria tenirvos sempre al meu costat. Me sembla que veig á ma pobre Mary.

Avuy, afegí, dinarem un poch mes dejorn, perqué vindrá després una visita.

Las duas amigas s' entretingueren conversant ab lo carinyo de duas personas que s' estiman, sentantse la senyoreta prop del piano y cantant acompanyantse una cansoneta irlandesa sobre la qual está basada l' ópera *Marta*, fins que la cambrera las avisá que la taula estava á punt.

La noble dama prengué del bras á la nena y se dirigiren al menjador.

Lo dinar fou alegre y de confiansa com passa entre personas que veritablement s' estiman essent lady M... per miss Howart poch menys que una mare.

Servian lo thé quant la cambrera digué que un cavaller demanava per la senyora y que li havia entregat sa targeta.

Lady M... la llegí y digué á mistres Wilsol que acompanyés al visitant al menjador.

—Es un amich meu, estimada Katte, digué la dama á la senyoreta, y tindré 'l gust de presentárvoslo.

Pochs moments després un jove guapo y elegant entrava en lo menjador.

Al veurel, miss Howard s' aixecá de son seti groga y conmoguda. Lo jove era sir B... l' atrevit que gosá á besarla en lo vagó del carril.

—Me permetereu, digué la senyoreta, dirigintse á la dama, que 'm retiri á casa meva.

—No, avans de habervos posat d' acord ab sir B., contesta la senyora: Se tot lo que ha passat. Lo senyor m' ho ha dit, sabent l' amistat que hi havia entre vos y ma familia. Sir B... es amich de mos fills y está disposat á reparar l' agravi que vos va fer.

—Perdone, senyora, digué 'l jove. Si miss Howard vol una repa-

ració per l' agravi, estich promte á ferla oferintli la meva ma, la meva persona, la meva fortuna y, mes que tot, lo meu cor.

—Mil mercés, senyor; mes l' agravi que 'm fereu no 's paga ab afecte. Tinch entre vos entaulada queixa en lo tribunal y ell fará justicia. Per lo tocant á l' oferta que 'm feu, dech dirvos que si un dia determino casarme no ho faré may ab un home que s' atreveixi á besar á la primera senyoreta que trovi en un vagó de carril.

Miss Howard feu una cortesia á sa amiga y un altre al jove y posantse lo sombrero sortí de la casa.

*
* *

Un mes després estavan reunits en una pessa de confiansa de casa milord M... dit senyor, sa muller y sos fills. Acabavan d' esmorsar y 'l senyor llegia lo diari ab tota la flema inglesa, quan de prompte feu una admiració, y, dirigintse á sa muller, digué:—Mireu Clara: nostre amiga miss Howard ha guanyat la causa que entaulá contra sir B... lo qual ha sigut condempnat á entregar á una forta cantitat per l' ofensa feta.

Miss Howard ha tingut energia y voldria que prenguessen exemple d' ella totas las senyoretas d' Inglaterra y si jo fos solter y jove, tant sols per la dignitat que ha tingut, demanaria a sos pares la ma de sa filla.

Lo mateix penso jo, digué Edgard, son fill gran. Jo may havia pensat en casarme perqué temia no trobar cap senyoreta en la qual pogués tenir prou confiansa, mes l' aventura de Miss Howard y sa enteresa m' ha fet pensar de diferent manera y vos prego que aneu á casa de Sir Howard y demaneu pera mi al senyors la ma de sa filla Catarina.

Al sentir aixó lady M... s' aixecá, s' abrassá ab son fill y 'l besá.

—Ho sento y no ho crech, fill meu, esclamá plorant y rient la senyora. La amiga de la meva difunta filla, de la pobre Mary. Jo no n' hauria escullit d' altre, y me pareixerá que la meva Mary ha ressucitat.

Anem, espós; anem á casa Howard, puig es tan lo que jo desitjo tenir per filla á Katte, que fins temo que no ho veuré.

Los pares pujaren al cotxe que 'ls portá á casa Howard. Tot seguit feren la demanda.

Pochs dias després fou aceptada.

Tres mesos més tart se celebrava lo casament del honorable Edgard M... ab la bella senyoreta Mis Howard, assistint á l' acte tota la principal noblesa de la Gran Bretanya.

Los periódichs tots d' Inglaterra parlaren del fet com també del insult y la reparació de la qual fou objecte y portá á cap la hermosa esposa.

No es aixó una novela, sino un veritable fet, lo qual vaig llegir traduhit dels periódichs inglesos que alabaren lo comportament de aquella senyoreta, valguentli sa virtut y sa energía 'l ser avuy per avuy una de las damas més dinstingidas de la Cort d' Inglaterra.

FRANCISCO DE P. CAPELLA.

LA CASA DE SANT JOSEPH

La plenitut dels temps es arribada.
Una flor de puresa immaculada
en humil branquilló té de fruytar.
Recordant les antigues profecíes,
ressonan sobre 'l mon les armonies
dels ángels que la venen á ombrejar.

La casa de David será la branca
hont obrirá son cálzer la flor blanca
per rebre la rosada celestial;
Jesucrist al ergull declarant guerra,
ajup aquesta branca fins á terr,a
y naix entre pastors en un portal.

Aquell que sobre 'ls homens té domini
no naix entre la pórpora y l' armini;
a casa d' un fuster té son breçol.
¡Humillació may vista! la pobresa
amaga 'l resplandor de sa grandesa,
aixís com un boyrat amaga 'l sol.

Aquell per qui la terra va ser feta
per compte d' un palau té una caseta
en lo recó més pobre d' un poblet.
Allí, mentres son Pare fustereja,
María dolçament lo breçoleja
y 'l nodreix ab lo néctar de sa llet.

Y Jesús va creixent de dia en dia,
quan salta de la falda de María
agafant dos llistons forma una creu.
¿Per qué té de tenirla per joguina?
Son Pare treballant no ho endevina;
sa Mare 's posa trista quan ho veu.

Després de fadigosa treballada,
al estendre ses ombres la vesprada
s' asseu lo Patriarca en lo llindar.
La lluna d' una nit de primavera
hi dibuixa 'ls palmons d' una palmera
que l' oreig vespertí fa cimbrejar.

Mentres ell amorós lo front li besa,
Jesús ab lo candor de l' infantesa
sos llustrosos cabells va cargolant;
y com lo jardiner sa rica toya,
ab los ulls plens de llágrimes de joya,
María 'l seu Fillet s' está mirant.

Comprenent l' esperit de l' Escriptura,
l' impuls del seu amor lo Sant detura,
reprimint sobre 'l llabi 'l darrer bes.
Al mirar al seu front la llum divina,
humil y reverent la testa inclina
al davant de Jesús; y diu després:

—La majestat de Deu es inñnita,
no cap dins eixa casa tan petita.
—Ja la faré més gran, Jesús respon.
¡Oh Pare, quan Jo acabe la creixensa

vull fervos una *Casa* tan inmensa
que dins hi té de cabre tot lo mon!

Per bastirla á la mida de la terra
un jorn me 'n pujaré dalt d' una serra
ab un arbre de soca secular.
Per que puga servirlos de teulada
estendré sobre 'ls pobles sa brancada,
l' estendré d' una mar á l' altra mar.

Com imatje terrible d' un desvari
María al veure l' ombra del Calvari
corra á estrenye son Fill sobre son pit;
Sant Joseph veyent altres maravelles,
poch á poch deixa caure les parpelles,
y cansat del treball queda adormit.

En somni falaguer veu sa caseta
á l' ardenta paraula d' un Profeta
engrandirse en l' espay cada moment;
les antigues parets van allunyantse,
la coberta de fusta va enlayrantse
fins que dins hí blaveja 'l firmament.

En aquell sostre blau de nit serena
veu astres resplandir de tota mena,
d' un astre més hermós rebent la llum;
entre mig brillan palmes glorioses,
y una pluja de lliris y de roses
va omplint tota la terra de perfum.

D' aquell gran edifici son escales
puríssims esperits de blanques ales
que 's perden com la boyra cel endins;
per aquelles escales en renglera
pújan verges de rossa cabellera
y martres ab corones de rubins.

Los ángels entre cantichs de victoria
aixecan lo casal fins á la Gloria

ab pedres de topaci y de safir;
al pes dels fonaments que 'ls hi carregan,
bramulan los abismes y llampegan
com cráter d' un volcá que 's vol obrir.

Y s' ou un terratrémol que s' acosta,
y tremola del mon l' inmensa crosta,
del primitiu pecat trencant lo jou.
Entre mitg del terrible cataclisme
s' enderrocan los deus del paganisme
y serveixen de pedra al temple nou.

Com refeta ab l' alé d' un' altra vida,
s' aixeca nostra raça redimida
del arbre de la Creu sota 'l brancam;
y s' empenyan los pobles com onades,
acostantse á les platges senyalades
en les santes promeses d' Abraham.

Y ressona una veu en les altures
que diu á Sant Joseph: «Les creatures
que 't fassen homenatge eternament;
y puig que lo meu Fill hi pren estada,
ta casa sobre 'l mon sia aixamplada,
¡que ho sia de Llevant fins á Ponent!

«Per mostra de la meva omnipotencia
tindrás una nombrosa descendencia
hont mes benediccions may finirán.
No comptes de la mar los grans d' arena,
no comptes los estels en nit serena;
¡lo nombre de tos fills será més gran!

«Lo dia en que 'l meu foch com una brasa
encengue l' univers, no més ta casa
surará de les flames sobre 'l mar.
¡Fuster de Nazaret, Sant Patriarca,
Tu serás lo Noé de la nova Arca
que 'ls pobles cristians té de salvar!

«Tu serás lo Moisés de la Lley nova
que l' Esperit d' Amor en lo mon cova
per tráurel de les ombres hont se pert.
¡Capdill de la familia cristiana,
Conduheixla en inmensa caravana
de la seva existencia pe 'l desert!

«Conduheixla ab la llum de l' esperança
al casal de la eterna benhaurança
que la sanch obrirá del mans Anyell;
y com lo seu imperi 'l mon te dona,
Jo 't daré les centuries per corona,
y la llum de la Gloria per mantell.»

Al véures en lo cim de sa grandesa
Sant Joseph se desperta, y ab sorpresa
se troba de sa casa en lo llindar.
La lluna d' una nit de primavera
hi dibuixa 'ls palmons d' una palmera
que l' oreig vesperti fa cimbrejar.

María á l' altra banda vetlla encara,
Jesús está mirantse la nit clara
de la porta assegut en lo pedrís.
Sols torba aquella pau tan venturosa
un tendre rossinyol que canta y glosa
lo poéma d' amor del Paradís.

† F CASAS Y AMIGÓ.

1886.

BÉS CÁLIT

BALADA SEMI-HISTÓRICA ESCRITA EN OBSEQUI Á MON IL-LUSTRAT AMICH SEGIMON NOVELLAS

Prou que li deya sa mare:
l' amor se fon com la neu
al escalf del sol, si 'l llabi
l' escalda ab lo foch d' un bés.

Si la tarde n' es bonica!
Com llú 'l raig del sol ponent
damunt las aygas calmosas
y enterbolidas del Ter!
Rumbejant, marxan éll y ella
vorera avall, tots solets;
l' aura dolsa 'ls apetona
dels aucells al xarroteig;
per dosser, las verdas fullas
dels pollancres y dels verns,
per catifa, l' humida herba
y per testimoni, 'l cel...

La tornada vers al poble,
al pas que la fosca creix,
s' es feta entre mil promesas
molt més dolsas que la mel.
—Seràs meu?—pregúntali ella.
—Teu per sempre—respón éll.
—Jo per tú 'l cel donaría—
—Sens tú no 'l vull, amor meu.

Bell sarau hi ha en lo vilatge;
lo *Meliton del café*
per sort y entumit qu' estiga
fá ballá a qui no té peus.
Bon sarau y millor cobla ..
la fadrina ab son promés
ja no ha fet cap á la sala
com solia en altre temps.

Tot just volta una parella,
pubilleta y fadrí-extern,
frech á frech d' una minyona
que té 'l rostre marmolench,
duas mans com la neu blancas
y dos ulls com dos lluquets,
una veu com engendrada
dins l' Avern ha escoltat éll:
—*Seràs meu?*—baixet mormola.
—*Teu per sempre*, repeteix,
—*Jo per tú 'l cel donaría*,
—*Sense mí, tú vols l' infern...*

Y cada nou tom que donan
los balladors amatents,
sas misteriosas preguntas
y respostas, fa la veu.

Malgrat tot, la cobla brega
ab més ayre y més alé,
lo perjur, groch com la cera
y fret de cor com un gel,

dissimula y balla ab garbo...
la pubilla, encara més.

Prou que li deya se mare,
prou que li deya fá temps;
avergonyida y plorosa,
fixa la mirada al cel
y ab las blancas mans extesas
al demunt d' un bressolet,
massa endavina que 'ls llabis
fónen l' amor, com la neu.

J. BAUCELLS PRAT.

Roda, Janer, 1890.

TRISTESA

I

Voreta del riu
la nineta plora,
son aymant es lluny;
be prou que 'l anyora.
Per travessá' 'l mar
la vá abandonar:
la rosa floría;
dos cops s' ha marcit,
dos cops s' ha vestit
d' hermosa ufanía.
Qui sab si vindrá
la tercera volta...
no sent son petjar
per mes, ay, que escolta!

Que vingui ó no vingui
al mon que li fa!...
¡Igual que naxía
lo sol naxerá!

II

Voreta del riu
la nineta plora;
ja s' ha enmalaltit
de tant que s' anyora.
Ponçella gentil
no sent del Abril

la tébia aleneda,
y 's va corsecant
y 's va desfullant
com flor corgelada.
«Espera» son cor
li diu ab frisansa
¡pobreta, es tan dols,
un raig d' esperança,

Y 'l mon no s' adona
de son desconçol...
¡Igual que brillava
axis brilla 'l sol!...

III

Voreta del riu
no hi es la nineta:
la nina ja dorm
dins d' una caxeta.
Garlanda de llirs
més purs que sospirs
al cap no li manca;
son trajo de ras
n' es blanch com sa fás,
la caxeta es blanca.
Ja n' han fet un clot
bell mitj de la fossa
una creu de més
la rosada arrosa.

Y 'l mon no s' adona
si hi es ó no hi es...
¡qué hi fa un de menos!...
¡igual que un de més!

. . . . . .

¡Ay quantas creuhetas
no hi ha en lo fossar...
¡ningú sab ni menos
qui las va plantar!

PLANAS FONT.

LA TUYETAS BONICA

(HISTÓRICA)

No feya quatre dias que 'm trobava al arreconat poble de S** , quan va cridar poderosament m' atenció 'l veure que tothom s' allunyava d' una noya que, per sa boniquesa, debía més aviat atraure á tothom, com atrauría un clap de jardí sobre un erm.

Encuriosit, volguí averiguar la causa de semblant raresa, y 'l senyor mestre, dedicat, com sempre, á lloables investigacions históricas relativas á la localitat, me referí la següent tragi-comedia, absurda en apariencia, peró tan certa com que 'l seu relator no 's feya cap casa ni trassas duya de fársela en lo país diligentament investigat per ell.

I

—Vivía en la planura que veu, durant la guerra dels Matiners, un pagés solter, ab sexanta anys de passo á l' esquena y més de sexanta doblas-de-quatre constants y fidels al fondo secret d' una arca macisa.

Lo tal home no havía pensat, ni ganas tenia de pensar may en casarse, puig se formava de las donas concepte més desastrat que 'l que 'm formo jo dels contraris de la instrucció primaria: basament cardinal de totas las demés ensenyansas, com ho indica prou l' objectiu de «primaria» subsegüent al substantiu de «instrucció.» La instrucció primaria es la garantía de la...

—Perdoni:—diguí al professor, eixalant sa eloqüencia;—perdoni, mes lo que desitjo ara es saber...

—Té rahó y vosté es qui m' ha de perdonar, tota vegada que sé perfectament que no necessita de las mevas disertacions pera convéncers de que la instrucció primaria es la lactancia del esperit, sense la qual es segur lo raquitisme, casi segura la tísis y molt probable la mort moral.

Tornanthi, ficat aquell pagés, mes de lo que convenía á lo del seu; en las cuestiòns políticas qu' afligían la Pátria, tant afligida ja de sí per la ignorancia, ¡pobra, desventuradíssima (ja veu quin superlatiu uso!) desventuradíssima la dona qu' ell hagués presa per muller! En efecte: tals y de tal magnitut eran los compromisos en que á voltas se veya ell, per amor de l' estantissa causa del absolutisme, que nó un cop ni dos, sinó molts eran los en que 's veya precisat á ficarse dins un amagatall que la casa tenía per sota 'l trespol de la cuyna. Mesos enters hi passava, escribint cartas á la familia, composta llavoras d' un nevot y la gent de servey, que no era molta, perque menavan las terras de 'n Sebastiá (tal era 'l nom del hisendat) duas guapas masoverías.

Lo tal nevot, anomenat Bonaventura, era donchs, lo cridat al heretament del recalcitrant pagés. Aixó semblava lo natural, temps-á-venir, pero no succeheix sempre lo més natural. Lo més natural fora que 'ls mestres fossem considerats, respectats, ohits, y passa que ni 'ns ouhen, ni 'ns respectan, ni 'ns consideran las municipalitats á qual servey treballém; passa que lo que sol preténdres es reduhir las escolas superiors á elementals y á incompletas las completas; passa que, essent lo natural que se 'ns desitje ben menjats y ben vestits...

—Ho sé, senyor mestre, ho sé;—vaig observar;—mes recordi que m' está referint una historia, y que las digresions farán que perdi jo de vista 'l lligament dels successos.

—Té rahó, té molta rahó, y li prometo no *digresionar* més, si 'm permet lo neologisme verbal.

—Permés, y continúhi, perque lo del amagatall comensava á interessarme. Deya vosté que 'l nevot Bonaventura...

—Malavingut ab los seus interessos, doná á son oncle 'l fortíssim disgust de opinar en política d' un modo diamétralment oposat al seu, y 'n Sebástiá, per venjársen, decidí fer lo que de bonas en bonas, ningú li hauría donát entenent de dur á cap, es á saber: casarse.

—Ja 's compren l' intenció!

—¡Prou! Pero casarse ¿may diría ab quí? Cabalment ab una de las duas minyonas de servey qu' era tracte ó festejadora del nevot Bonaventura.

¡Oh fatal poder y oh trascendencia fatal de la poca instrucció!

—¡Quin disbarat semblant matrimoni!—m' apressí á exclamar tement altra espansió del mestre.

—Si: ¡quin disbarat y quinas consecuencias las d' un casament fet per despit y venint á agraviar ab doble agravi al interessat!

Al cap de set ó vuyt mesos de casada, l' ex-minyona de servey Úrsula aparentá sentirse embrassada, en tal manera, que un dia de festa, essent á missa major y mentre 'l vicari llegía las observacions de rúbrica, alarmá l' esglesiada tota ab un gran desmay, després de tornarse esblanquehida, tremolosa y freda. Las donas de devant d' ella 's tombaren rodonament, las dels costats y de darrera varen acostarshi y ferli ayre ab los devantals y caputxas, mullantli 'ls polsos ab aygua beneyta que va dur un vell ab l' embosta. Tal rebumbori y tal consternació 's produhí, que 'l capellá pará la lectura, y l' escolá, no sabent que 's feya, aná á agafarse de la corda de la campana, que penjava al costat esquerra del presbiteri, y va fer una campanada y mitja. Lo temple 's converti en un mercat de Calaf y, qui més qui menos, va sortirne matzolat per empentas, trafullat per peus ó peuassos, rebregat per brassos y mans ó esgarrinxat per las agullas de las donas.

—¿Y després?

—Ja s' ho pot pensar: ¡quin rumrum de boca en boca; quin ferse l' ullet la gent y quin dirse 'ls més franchs ó 'ls més desvergonyits: «Bé ho sabém prou d' hont li pervé 'l mal!... Fiéuvos de nevots!... En Bonaventura no té de bó més que 'l nom! La sab llarga y ha fet de las sevas!»

Compendrá que 's mormurés per aqueix estil. En Sebastiá tenia sexanta anys; l' Úrsula era jove, son antich festejador també... La malicia va estar d' enborabona ab lo desmay de la *Sebastiana*, atribuhíntlo al embrás y aquest al mal minyó.

Passá poch temps, y 'n Bonaventura, interessat en que no 's cometés un frau en perjudici d' ell, y desitjós, per altra banda, de no

véures més murmurat y calumniat, volgué y lográ qu' assistissen facultatius al anunciat part de l' Úrsula.

Lo dia d' eixir de dubtes, lo vell Sebastiá estava malalt; pero, abandonant lo llit en que jeya y despreciant consells de prudencia, 's passejava amunt y avall de la sala, trist ab l' incertitut de si era ell ó altre l' autor del esperat y próxim fruyt de benedicció; alegre ab las ganas de que ell y no altre varó 'n fos en realitat.

Arribá 'l moment crítich.

En Sebastiá tantost no suspirava á fí de poder sentir lo que, per amor de sa salut, li havían impedit presenciar. Bocabadat l' hauría vist de cara al aposento marital, moguéntseli las ninas dels ulls sense fixarse en res.

De prompte, surt de la cambra un dels dos metjes esbufegant y cridant:

—¡Aygua! aygua!

Lo pobre diable del vell presumeix, en sa confusió, qu' aquella aygua se li demana pera batejar al nascut, y exclama fora de sí, abrassant al metje:

—¿Se 'm sembla? ¿Se 'm sembla?

A lo qual 'l facultatiu, desempellegantse de 'n Sebastiá, replica ab veu de tró:

—Aygua pera beure demano! No hi ha tal nascut, tal part ni tal aca, ni... Es á dir: l' aca si que hi es, y grandíssima.»

—De manera que realment va ser farsa lo del embrás?

—¡Y tal farsa y tal embustería y tal pena y tal dolor! Era l' Úrsula una mala púa, y, ansiosa d' assegurar posició y heretament ab l' aparició d' un fill suposat...

—¡Quina farsa més indigna!—vaig interrompre.

—Mes no per indigna—afegí 'l senyor mestre—deixá de repetirse.

—¿Cóm s' enten?

—Tal com li dich. L' odi d' en Sebastiá á son nevot Bonaventura aná accentuantse, y lo que havia sigut engany temut per lo primer, se convertí en engany desitjat y preparat per ell mateix.

—¿Vol dir que...

—Vull dir que *la Sebastiana*, ab consentiment de son marit, torná á fingir qu' anava á ésser mare.

—Si; mes lo nevot...

—Lo nevot, perseguit de resultas d' haver pres part en unas fortas barallas de jovent del poble y fadrinalla aliada ab jovent d' altres

pobles, lo dia de la festa major, se trobava molt allunyat, y, prescindintse d' assistencia facultativa, pogueren n' Úrsula y 'n Sebastiá fer passar per filla propia la d' altres pares tant y més desentranyats qu' ells.

—En la vida havía sentit contar res més odiós y repugnant!

—D' un mestre, amich meu, no n' esperi historias de color de rosa. ¿Cóm voldria que lamentés jo la falta d' instrucció primaria,—lactancia del esperit, com he indicat avans,—si no conegués, per relats com lo que 'ns ocupa, la gran y urgentíssima necessitat d' una regeneració campestre ó rural en gran escala? ¿Cóm podría jo estar en pugna ab lo sistema de benevolencia del párroco actual, si no estigués persuadit de que urgeix la lley d' ensenyansa obligatoria? ¡Ah! senyor y amich meu, si donem una mirada imparcial á las nacions més civilisadas...

—Podrém donarla després, senyor mestre: ara tinch molt interés en que acabi de contarme lo que va passar.

II

—Va passar amich y senyor meu, que 'l jove Bonaventura, lliurat de perill, torná y perseguí criminalment als autors de la canallada avans referida, ab tal acert, que tia, oncle y mare verdadera de la criatura foren condempnats á presiri, ben merescut per llurs depravadas intencions.

—¡Cóm s' enten? ¡Es á dir que realment en Sebastiá va persistir...

—Sí, senyor, sí: va persistir en lo fingiment, va continnar aparentant qu' era filla séva la que no 'u era en realitat. ¡Tan estremat s' havía fet son odi contra 'n Bonaventura, al saber qu' aquest professava y propagava opinions contrarias á las d' ell!

—No conech teixit tant odiós d' abjecció y de vilesa. ¡Fingirse pare de qui no li era filla pera que la gent no estranyés l' acte de desheretar la propia sanch! Es horrorós! Continúhi,

—Ja es poch lo que falta á contar, pero molt substanciós d' ensenyansa, molt pertinent á demostrar que la ignorancia es la mare de totas las desgracias y la madrastra de totas las desditxas; que sens instrucció...

—Pero que succehí més?

—Succehí que 'n Sebastiá, l' home cegat per l' esperit de venjansa, va morir á Barcelona, després d' arrossegar per los carrers de la populosa ciutat la cadena del presidari fanatisat per la manía de que 'l cel l' havía predestinat á sofrir los martiris de Nostre Senyor.

—Cóm! ¿Manía de debó ó fingida com la paternitat?

—Manía de debó, senyor meu, y que s' apoderá tan profondament de l' ánima del desventurat, qu' hagué aquest de passar del presiri á la bojería.

—¿Y 'n Bonaventura?

—Morí lluytant per la causa de la llibertat.

—¿Y l' Úrsula?

—Com que mala herba may mor, cumplerta la condemna, torná á utilarse de gran part del patrimoni dexada á n' ella per en Sebastiá, casantse de nou ab un foraster sobrevingut á la població, á falta d' home d' aquí, y tenint d' aqueix segon matrimoni la Tuyetas bonica, la noya més hermosa del poble que tant ha cridada l' atenció de vosté y que 'l mes entrant se ficará en un convent de monjas, á fí de... á fí de purgar estragos de la ignorancia de que no es ¡pobreta! gens ni mica culpable.

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN.

Mon cor está cridant. Oh amor jo 'm moro!
«Vínam á dar sosteniment y ajuda.
»Vina á aturar ma vida que s' escapa!»
Mes ningú li respon. Las nits y 'ls dias
sol y voltat de greus pesars alena
sense rebre conhort de tú que fores
qui l' alletá quan joventut tenia.
Trist ell se sent y viudedat li donas.
Companya vol y solitari 'l deixas.
Oh amor ingrat! Jo t' he donat mon ésser
y de tú ¿qu' he rebut? Lo dol per paga!
Jo 't vaig fiar la flor de ma ventura
y en l' urna de la mort la has desfullada,
companyant cada fulla en sa cayguda,
ab las de ton menyspreu pus sagnants befas,
ab los del teu bell dir més cohents sarcasmes!
Ventura, pau y fé tú 'm prometeres,
sagrament per penyora me 'n donares
y ara 't rius de mon dol. De lluny me guaytas
y tot lo bé qu' á mi promés m' havias,
al davant meu, á un altre cor ho donas.

Perjur! fals! mes qué dich? Perqué 't motejo?
Jo sols maldirme dech. Jo, jo que, incaute
nici vaig ser com un infant al creure
que fos segur lo cel ab que 'm tentavas,
coneixent ton passat, sabent ta vida
de malesas cruents y greus congoixas
cansadora sens fí!... Xarxa endaurada
que al mon enclous, ofegas y empresonas
y per la via del plahé y la encara
més aspra via del penar la estimbas,
que 'l foch del cel recorreguent tas mallas
una per una calsinada 't deixa!

Tú no ets l' amor, cell sentiment qu' eleva
y á Deu vehina y embelleix quant toca.
No més ne tens lo nom. Tú ets sols follía.
Tú engrendas fanch no més. Tú tot ho enllordas.
Tú la rojor de la vergonya pintas
en nostres fronts. Tú ets inich desvari
que 'ns juny al vici. Ets tú congoixa eterna
pel qui enganyat ab tos reclams t' adora
y á ton voler sens condició s' entrega.
Ets un munt de tenebras que 'ns capola
y hont lo llamp del remors nos aniquila.
Amor mondá, si 't vaig seguir un dia
may més ta veu vull escoltar.—Fes via!

† FRANCESCH PELAY BRIZ.

LO VELL AMICH

Corbat y ab lo gayato qu' estreny sa má nuhosa;
cap blanch y á flor de llabi lo seu etern sonrís;
los ulls com dos guspiras, la barba tremolosa,
lo front tot plé de arrugas, alegre y movedís:

Aixis sovint mirantlo, recordo en ell mon pare;
juntats sempre se 'ls veya: ¡quants cops fins m' ha semblat
que junts com algun dia, los haig de veure encara,
anantse 'n á las terras, venint d' algun mercat!

De lluny jo ja hi corria tantost los ovirava;
al mitj d' ells dos posantme seguia en son camí;
saltironant alegre, si ab ell xarrotejava,
joyós quantas vegadas fins pare li vaig di!

A bras m' ha dut mil voltas y á la voreta seva
si n' he passadas d' horas seyent prop de la llar!
¡quants cops sa barretina demunt la testa meva,
enjogassat prenentli, de xich me vaig posar!

¡Quants cops en mas orellas penjava ell arrecadas
de cireretas rojas lligadas á pomells!
¡Quants cops, sent á sa falda, l' oreig de sas besadas
gronxava esbulladissos los rulls de mos cabells!

Avans de morí 'l pare, quan al casal venia,
penas y goigs juntavan parlant al vell ascó;
no vé, nó, en las vetlladas, no vé com ans solia;
mes es encar com sempre lo seu amich milló:

A missa setmanera may falta, y quan s' acava
al banch mateix hont seya se queda per resar:
á voltas fins, surtintne, he vist que trist mirava
pels ferros de la reixa á dintre del fossar.

Alli entre aquellas llencas de terra somoguda,
ab l' herba capbussada pel xapo del fosser,
que á claps encar s' aixeca, voltant fresca y molsuda
las creus mitj ennegridas clavadas pel terrer;

Alli te los ulls fixos en una molt corcada,
que vella ja y colltorta mitj desclavada cau:
talment com si acotantse cerqués una besada
del mort vetllat per ella, del pare qu' alli jau.

¡Quants cops alli trobantnos lo sento que suspira;
me toca per l' espatlla, me guayta fit á fit,
barbota baix anantse'n, girant lo cap me mira:
com més de mi s' allunya me guayta ab més neguit.

Si algua volta 'm parla penar y goig esmento:
d' aquell que 'm doná l' esser me sembla 'l dols parlá
y entant aprop lo miro, més ferm lo desitj sento
d' anar ab mas besadas cubrint aquella má.

Si mos suspirs s' escapan d' ensá que 'l pare 'm manca,
lliscantme de mos llabis per perdre's en l' espay,
com papalló que vola lleuger cercant la branca
ahont festós pararse, sense trobarla may.

Al menys per los meus besos un lloch jo trobaria
allí 'hont ab plor mon pare regá avans de morir;
demunt la má beneyta que 'ls parpres li clohia,
aquella que cercava son ja dubtós respir.

Aquella que al mostrarme lo llit de mort del pare
va alsarme per besarli son rostre fret com gel;
aquella má mateixa, que 'm sembla mirá encara,
signant que ja per sempre será son lloch lo cel.

VICTOR BROSA Y SANGERMAN.

Mars del 1889.

VESPRADA

La llum del sol ja es morta,
ja sols las ombras regnan,
ab forsa lo vent xiula
fentne cruixí 'ls canyars;
negras boiradas pujan
que de la mar s' aixecan,
y ab ronca furia bregan
las onas de la mar.
Ni un sol estel brilleja,
la lluna es apagada,
tan sols de la tempesta
s'ou lo ferestech bram;
á torrentals cau l' aygua
que 'ls fruyterars destrossa,
la nuvolada esqueixa
furient al caure 'l llamp.
Lo riu dintre sos marges
no pot l' aigua engolirne,
que corrent per las planas
inunda fins las llars;
Los arbres y sembradas
que avants lo camp ornaban,

romputs per la tempesta
van á morí en la mar.

. . . . . .

. . . . . .

Mes vé després bonansa,
va retornant la calma,
y ab llum banya á la terra
lo sol que 'n Orient naix;
las onas que poch antes
s' alsaban escumosas,
sa furia van mimvantne,
van fentse blaus cristalls.

Mon pit també combaten
greus il-lusions perdudas,
imatjes febrosencas
de mon pensament foll.
¡Quant voldrá Deu que tornen
los jorns de la bonansa!
¡Quant ¡ay! será que 's calmin
las tempestats del cor!

PERE DE COTS Y SOLDEVILA.

ELEGIA

Á LA MORT DE MON ESTIMAT AMICH TOMÁS MARTÍ MIRÓ, ESCAYGUDA POCHS DIAS AVANTS DE VESTIR LOS SAGRATS HÁBITS SACERDOTALS.

Perqué has deixat lo mon si 't sonreya ara
un dia tant hermós,
com estrella que mor' veyent la cara
del sol esplendorós?

Jo no puch dedicarte ni una llágrima
perqué no puch plorar.
Prenme donchs, com recort, oh amich del ánima,
est trist y amarch cantar.

Avuy que has mort, com may, ay, m' atormenta
l' idea de la mort.
¿Es aurora que naix mes resplandenta
despres de un trist conhort?

¿Es estel que s' apaga en l' estelada
quedant inerte aixis
sens un' ánima que voli á l' anyorada
mansió del Paradís?

No sé; lo que si es cert que al vindre 'l dia
d' haver de deixá 'l mon,
deixares en lo cor de qui 't volia
dolor gran y profón.

Que es trist veure a la Mort com dalla fera
sens gens de pietat
lo brí de blat mes fí y que mes tendre era
avants d' havé espigat!

La vida de aqueix mon es trista vida,
es un patir constant;
pero es tant bonich patir sens mida
la gloria somiant!

Tu somniavas en la gloria vera
de un viure aconhortat,
y al veure entre explendors l' hora primera
tots ulls s' han aclucat.

Ja no s' obrirán mes per torná á veure
lo teu amich mes fiel...
Que poch, oh car amich, devias creure
pujár tant prompte al cel!

Lo cel, eix horitzó brillant de glória
que veyas resplandent
alsarse allá, al terme de ta historia,
donat l' últim alent.

Lo cel, eix lloch felis que 'ls cors anyoran,
eix somniós plaer,

eix balsam de consol per los que ploran
la mort d' un aymat ser.

. . . . . .

Que fora trist lo no tení esperansa
en un dia eternal
quan no extingida encar ta recordansa
puga darte l' abrás mes fraternal.

COSME VIDAL.

5 de Mars de 1890.